

Beperking op weidedagen

Jaarrond opstallen vooral in Zuid-Nederland favoriet

Het grootste deel van de Nederlandse en Vlaamse veehouders weidt anno 2003 zijn koeien in het zomerseizoen. Naar verwachting schakelen in de toekomst meer bedrijven over naar een systeem zonder weidegang. Op bedrijven die groeien ontstaat een tekort aan huiskavel. Daarnaast toont de opmars van de melkrobot zijn invloed.

In 1991 hield vijf procent van de melkveebedrijven in Nederland de koeien het hele jaar op stal. Twaalf jaar later is dit percentage gestegen naar elf (zie kader pag. 12). Hoewel vanuit maatschappelijk oogpunt de vraag naar weidend melkvee sterker wordt, groeit het aantal niet-weidende bedrijven nog steeds, volgens Bert Philipsen, deskundige grasland en voedergrassen bij het Praktijkonderzoek in Lelystad. Hij baseert zich op een studie van het Praktijkonderzoek naar beweidingssystemen. 'Het aantal bedrijven dat zijn koeien het jaarrond op stal houdt groeit in de komende jaren naar zeker 15 procent, misschien wel naar 25. Vaak zijn het de grotere bedrijven die de keuze voor opstallen maken. Bij een stijging naar 15 procent van de bedrijven heeft dat betrekking op 25 procent van de Nederlandse melkveestapel.'

Ook Geart Benedictus, voorzitter NLTO, verwacht in de toekomst een toenemend aantal bedrijven dat de melkkoeien op stal houdt. 'Het is een onontkoombaar gevolg van schaalvergroting en de opkomst van de melkrobot', stelt Benedictus. 'Toch willen we de koe in de wei houden. Als sector moet je zichtbaar blijven voor de maatschappij. Maar dit moet niet nog meer regelgeving tot gevolg hebben.' Het bestaande initiatief om veehouders die koeien weiden meer voor de melk te betalen is volgens Benedictus een systeem dat werkt, maar ook nadelen kent. 'Het verplicht de veehouder opnieuw, deze keer om de koeien een minimum aantal dagen, buiten te houden.'

Tot nu toe is Cono uit Beemster de enige zuivelverwerker die veehouders voor het weiden van de veestapel beloont. Frits van der Schans, senior-projectleider bij het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM), juicht deze stimulans toe. 'Deze veehouders werken mee aan een positief imago voor de sector. Controle op het weiden is relatief eenvoudig; de RMO-chauffeur komt vaak genoeg op de bedrijven om de weidegang in kaart te brengen', aldus Van der Schans.

Het zichtbaar houden van de melkveehouderijsector betekent volgens Benedictus niet noodzakelijk ook weidegang voor melkkoeien. 'Door pinken of droge koeien te weiden blijven we ook zichtbaar voor de maatschappij, en de burger ziet het verschil met

een melkkoe niet en het maakt hem waarschijnlijk ook niet uit.' Uit de Veeteeltenquête, die onderzoeksbureau Environs International deze zomer uitvoerde, blijkt dat veehouders die teruggaan van opstallen naar weidegang, als hoofdredenen arbeidsbesparing en welzijn van de koeien noemen. De publieke opinie lijkt voor deze ondervraagden van ondergeschikt belang. 'De melkveehouderij heeft als sector te maken met de indruk die de consument heeft van de werkwijze. Voor een individuele veehouder is dit minder belangrijk', aldus Benedictus. 'Voor hem zal inderdaad de benodigde arbeid en de gezondheid van de dieren zwaarder wegen.'

Bezigheid rond beweiding

In Vlaanderen speelt de discussie rond weidegang minder dan in Nederland. Van de 150 ondervraagden geeft vier procent aan zomerstalvoeding toe te passen. Twee procent van de veehouders voert de koeien het jaar rond een winterrantsoen. De Vlaamse landbouwvoorlichters promoten weidegang van de koe voornamelijk vanuit arbeids- en kosten oogpunt. 'Het blijft het goedkoopst wanneer de koe het gras zelf uit de wei haalt', stelt Jan Halewyck, melkveeconsulent West-Vlaanderen bij de Boerenbond. 'De omstandigheden op een bedrijf spelen wel mee; bedrijven die groeien stappen eerder over op stalvoeding.' Halewyck geeft aan dat onvoldoende huiskavel voor grotere bedrijven de reden is om de koeien binnen te houden. Deze bedrijven kiezen vaak wel voor een speelweide om het koppel de weidegang niet geheel te ontzeggen. Naast gebrek aan huiskavel brengt de toename van het aantal melkrobots in Vlaanderen beperkingen voor weidegang met zich mee.

Binnen de systemen van beperkte en onbeperkte weidegang signaleert Halewyck vermindering van het aantal dagen per jaar waarin dieren buiten lopen. 'Er is meer bezigheid rond beweidingssystemen. In het verleden werd er puur naar het gemak gekken, dat maakt standweiden populair. Tegenwoordig passen de veehouders de perceelsgrootte aan op het koppel en maaien ze in het voorjaar het grootste deel van de percelen voordat de koeien de wei in gaan.' Het besef groeit dat een betere planning van de voederwinning meer eiwit van eigen gras oplevert. Hier staat tegenover dat enkele bedrijven afhankelijk zijn van de hoeveelheid arbeid die de familieleden uit kunnen voeren.

Van der Schans bevestigt dat ook in Nederland het aantal weidedagen per jaar vermindert. Uit het project Praktijkcijfers blijken de koeien vanaf 1997 tot aan 2002 30 procent minder te weiden. 'De gehele eerste snede wordt steeds meer gebruikt voor de voederwinning in plaats van gedeeltelijk voor beweiding. Daarnaast speelt het onbestendige weer in mei ook een rol, voor weidende koeien kunnen hier slechte dagen tussen zitten. De verbeterde stalomstandigheden verlagen de druk op het naar buiten doen van de koeien na een lange winter.' Ook stelt Van der Schans dat de koeien in de herfst eerder naar binnen gaan. De stikstofverliezen

Van veehouders die koeien jaarrond opstalt gaat 17 procent weer weiden

Bijna negentig procent van de veehouders in Vlaanderen en in Nederland laat zijn koeien beperkt of onbeperkt weiden. Dit blijkt uit de antwoorden die 350 Nederlandse en 150 Vlaamse veehouders gaven op de vraag: Welk voersysteem past u in de zomer toe? Deze vraag was onderdeel van de enquête die onderzoeksbureau Environs International hield voor Veeteelt. Het onderscheid binnen de Nederlandse regio's is groot. In het Westen kiest 65 procent van de veehouders voor onbeperkt weiden. Samen met de 33 procent in het Westen die beperkt weiden opgaf als huidig systeem komt het totaal aan West-Nederlandse bedrijven met weidegang op

98 procent. In het Zuiden maakt slechts een kwart van de veehouders de keuze voor onbeperkt weiden. Het merendeel van de veehouders uit dit landsdeel laat zijn koeien beperkt weiden. Van de verschillende regio's geven de veehouders uit het Zuiden het vaakst stalvoeding op als zomersysteem. In dit deel van het land verstrekt zes procent van de veehouders vers gras op stal, dertien procent voert een winterrantsoen. Het Nederlands gemiddelde ligt op vijf procent zomerstalvoeding en zes procent summerfeeding. In Vlaanderen gaf vier procent van de ondervraagden zomerstalvoeding en twee procent summerfeeding als antwoord.

Eén procent van de veehouders, zowel in Vlaanderen als in Nederland, gaf aan volgend jaar de overstap naar 's zomers opstallen te willen maken. In de kleinere groep van Nederlandse veehouders die nu de koeien het hele jaar binnen houdt geeft 17 procent aan volgend jaar weer te willen weiden. Als reden noemden de meeste geënquêteerden de factor arbeid, daaropvolgend stelde een deel van de veehouders dat weiden prettiger voor de koeien is. Het aantal ondervraagden dat zijn systeem in de zomer wijzigt naar volledig op stal is hiermee kleiner dan de groep veehouders die teruggaat naar gedeeltelijk weidegang.

	totaal	aantal melkkoeien				kg melk per koe						
		noord	oost	west	zuid	30-50	50-70	>70	<7000	7000-8000	8000-9000	>9000
onbeperkt weiden	40	47	32	62	25	56	38	28	65	38	33	30
beperkt weiden	47	41	55	33	55	34	53	53	27	57	51	49
siëstabeweiding	1	1	2	3	—	2	2	1	—	2	2	—
zomerstalvoeding	5	8	4	1	6	4	3	7	1	3	7	8
summerfeeding	6	3	8	1	13	3	4	11	7	—	7	13

Tabel 1 – Veeteeltvraag: Welk voersysteem past u in de zomer toe? (Nederland)

	totaal	aantal melkkoeien		kg melk per koe						
		west	rest	30-50	50-70	>70	<7000	7000-8000	8000-9000	>9000
onbeperkt weiden	58	64	48	67	59	38	63	61	58	37
beperkt weiden	30	28	33	27	31	35	28	26	27	53
siëstabeweiding	6	6	7	4	4	13	4	9	7	10
zomerstalvoeding	4	2	7	1	6	9	3	4	3	—
summerfeeding	2	—	5	1	—	5	2	—	5	—

Tabel 2 – Veeteeltvraag: Welk voersysteem past u in de zomer toe? (Vlaanderen)

in het najaar en de schadegevoeligheid van de grasmat zijn hier debet aan.

Philipsen vermoedt daarnaast in Nederland niet zozeer een verschuiving in weidedagen als wel in het aantal uren weiden per dag: 'Hoe onbeperkt is onbeperkt weiden?' Hij doelt hiermee op veehouders die de koeien onbeperkt weiden, maar wel na het melken de koeien langer binnen houden om bijvoorbeeld maïs te verstrekken. 'Bedrijven die beperkt weiden passen naar mijn idee steeds vaker ongemerkt zeer beperkt weiden toe. De koeien gaan 's morgens niet meer direct na het melken naar buiten en worden ruimschoots voor de avondmelking binnen gehaald.'

Invloed mestwetgeving

Het jaar rond op stal houden van melkvee is op een deel van de bedrijven het gevolg van de mestwetgeving. Vooral op droge zandgronden speelt het stikstofverlies bij beweiding een rol. Door alle mest machinaal op het land te brengen kan de veehouder de dierlijke mest zo efficiënt mogelijk benutten. Wat er precies verandert door het wegvallen van de verliesnormen van Minas en de invoer van gebruiksnormen is nog onbekend. De invloed van de toekomstige mestwetgeving op het wel of niet weiden van koeien blijft

hierdoor voorlopig koffiedik kijken. 'Wanneer de mestproductie per dier forfaitair vastgesteld wordt neemt bij veehouders de drang toe om een hogere productie per koe te realiseren. Bij een productie van meer dan tienduizend liter is de overstap naar volledig op stal houden sneller gemaakt', aldus Van der Schans. Of volledig binnen houden van de koeien veel invloed heeft op de benutting van de dierlijke mest betwijfelt Van der Schans. 'Het levert wel voordeel, maar overschat dat niet. Op bedrijven die beperkt weiden komt toch nog ruim 80 procent van de mest in de put.' Philipsen bevestigt deze uitspraak, maar stelt aanvullend dat voor sommige bedrijven ook de laatste kuubs van belang kunnen zijn. 'Uit iedere kuub rundveedrijfmest kan twee kilogram zuivere stikstof benut worden. Al is het dan maar tien kuub, daarmee kan dan toch twintig kilogram stikstof uit kunstmest bespaard worden. Maar er zal ongetwijfeld voldoende ruimte over blijven om te weiden voor de veehouder die dat wil.'

Christel van Raay